

'ตำนานเขายี่สาร'

ที่มาของคำว่า "ยี่สาร" นั้นไม่มีใครรู้แน่ชัด แต่มีข้อสันนิษฐานหลายข้อ ทั้งเชื่อว่า "ยี่สาร" แปลว่าตลาด เพี้ยนมาจากคำว่า บาซาร์ (Bazaar) ในภาษาเปอร์เซีย ก่อนจะเพี้ยนมาเป็นคำว่า ประสาน, ผสาน จนสุดท้ายเพี้ยนมาเป็น ยี่สาร ในปัจจุบัน หรือ ข้อสันนิษฐานของ **อาจารย์สุจิตต์ วงษ์เทศ** ที่บอกว่า "ยี่สาร" น่าจะมาจากคำว่า ยิปซาน (ยิบ แปลว่า เล็ก และซาน แปลว่าภูเขา) ซึ่งมีความหมายโดยรวมว่า ภูเขาสูงเล็ก คำนี้น่าจะเพี้ยนมาจากภาษาจีน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพ ภูมิประเทศของ เขายี่สาร ซึ่งมีภูเขาสูงเล็กๆ ตั้งอยู่ บริเวณปากแม่น้ำ ซึ่งบริเวณนี้เป็นเส้นทางการค้าของพ่อค้าชาวจีนในสมัยก่อน

ในชุมชนยี่สารยังมีตำนานที่ชาวบ้านเล่าสืบกันมาเกี่ยวกับพ่อปู่ศรีราชาว่า ในอดีตมีคนจีนสามพี่น้อง อันได้แก่ จีนเครา เป็นพี่ชายคนโต จีนชาน พี่คนรองและน้องสุดท้องคือจีนกู่ ทำอาชีพล่องเรือสำเภาค้าขาย เมื่อเดินเรือมาถึงบริเวณเขายี่สาร เรือสำเภาก็ฟุ้งชนเขา จนเรือแตก คนจีนสามพี่น้องจึงต้องพลัดพรากจากกัน พี่คนโตไปอยู่ที่เขาตะเครา จีนชานอยู่เขายี่สาร ส่วนจีนกู่ น้องคนสุดท้องอยู่ที่เขาอีโต้ ชาวจีนทั้งสามคนเริ่มต้นตั้งบ้านเรือน จนเกิดเป็นหมู่บ้านสืบต่อกันมา จีนชานเก่งกล้าสามารถจนได้รับยกย่องเป็นพ่อปู่ศรีราชา บรรพบุรุษแห่งหมู่บ้านเขายี่สาร

ในอดีตเชื่อกันว่า บริเวณที่ตั้งของชุมชนเขายี่สาร น่าจะเคยเป็นทะเลมาก่อน และเขายี่สารก็น่าจะเป็นเกาะ ข้อสันนิษฐานนี้มาจากการค้นพบเปลือกหอยและซากกระดูกปลาเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากหลักฐานทางโบราณคดีก็พบว่า ศิลปะที่พบเป็นของสมัยอยุธยาตอนต้น และไม่พบศิลปะสมัยทวารวดี ซึ่งเคยรุ่งเรืองในบริเวณนี้ จึงทำให้เชื่อว่า พื้นที่บริเวณยี่สารน่าจะเป็นพื้นดินที่เกิดใหม่ จากพื้นที่ที่เคยเป็นทะเลมาก่อน

บัตรรศการ "ริเริ่มหมู่บ้านเขายี่สาร"
55-03 / No. 03